

мовлення. Синтаксична організація тексту характеризується переважанням коротких і простих речень, що відображає спонтанність і емоційність виступу, а також наявністю еліптичних конструкцій і парцеляції, які створюють ефект природного усного мовлення. У прагматичному плані промова виконує одразу кілька функцій: ритуальну, що полягає у вираженні подяки; емоційну, пов'язану з демонстрацією особистих переживань; та соціальну, яка проявляється у зверненні до ширших тем, зокрема ролі жінок і материнства.

Можна узагальнити, що проаналізована промова Джесі Баклі підтверджує, що сучасний оскарівський дискурс тяжіє до персоналізації, щирості та соціальної значущості, що забезпечує його впливовість у глобальному культурному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
2. Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
3. Штафірна, Л. В. (2021). *Англомовна промова подяки: лінгвопрагматичний та когнітивно-дискурсивний аспекти* (Кандидатська дисертація). Тернопіль.
4. The Academy. (2026). *Jessie Buckley wins Best Actress | 98th Oscars* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=BQ8M4zxr7Cc>

Івасишина Т. А.

*Національна академія Служби безпеки України
(Київ, Україна)*

ФОЛЬКЛОРНІ ДЖЕРЕЛА «ПІСНІ ПРО РУШНИК» АНДРІЯ МАЛИШКА

Пісня – один з найдавніших і найпоширеніших видів словесно-музичного мистецтва українців. Пісенний розмаї нашого народу справді безберегий, й існуюча жанрова типологія народної пісні навряд чи може повністю охопити весь її арсенал. За свідченням зарубіжних науковців, українська пісня займає в світі пріоритетні позиції як за кількістю знаних творів, так і за поетичністю та музичною досконалістю. Відомий український учений Г. Нудьга зібрав і ретельно

проаналізував дані про те, як сприймали і вивчали українські пісні в різних країнах світу. За його даними, наприкінці ХХ ст. уже було зібрано близько 20 000 українських пісень з мелодіями; що ж до текстів і варіантів текстів, то їх сотні тисяч. Науковець із цього приводу акцентував: «Якщо підкреслювати внесок українського народу в світову культуру, то пісня й дума – найпомітніші дари, принесені нами у вселюдську духовну скарбницю» (Нудьга, 1989, 17).

Серед видатних діячів культури, фольклористів, письменників, мовознавців і літературознавців, які збирали та вивчали українські народні пісні, найбільш відомі І. Франко, О. Потебня, М. Лисенко, Д. Яворницький, О. Дей, Г. Нудьга та ін.

Відзначимо також, що пісні є народними та літературного походження. Між ними – тісний взаємозв'язок. На багатьох митців художнього слова й музики значною мірою вплинула народна поетична творчість, а пісні, написані поетами і композиторами, часто стають народними. Скажімо, широкої популярності набули пісні літературного походження: «Гуде вітер вельми в полі» на слова В. Забіли, «Реве та стогне Дніпр широкий...», «Нащо мені чорні брови» на слова Т. Шевченка, «Журба» на слова Л. Глібова та інші.

«Солов'їним серцем України» називають і відомого поета Андрія Малишка (1912–1970) за його невмирущі пісні, які живуть у народі й сьогодні. Найпослідовніший митець-традиціоналіст, що вийшов із самої душі українського етносу, він, попри всі модерні віяння, зберіг спадкоємність вітчизняної лірики, її глибинну народнопоетичну основу, яскраву образність, соковиту й колоритну мову, яку відточував немов алмаз. Саме тому назавжди його щирі й задушевні твори увійшли до золотого фонду нашої літератури як свідчення величі й краси мистецтва слова.

Вірші він почав писати ще дитиною під впливом своєї матері, яка знала безліч народних пісень. «Як живу бачу я свою матір Ївгу Базилиху – сині, задумливі і повні живого народного розуму очі. Вечорами, сидячи біля куделі,

вона співала тихенько і протяжно, і ці пісні врізались мені в пам'ять на все життя» (Малишкові дороги, 1975, 27), – згадував поет в автобіографії. Малишко мав музикальне обдарування, ще хлопчиком навчився грати на гармонії й був музикою на весіллях, чудово співав тенором; згодом виявились і композиторські здібності – він створив мелодії до своїх пісень «Як на дальнім небосхилі...», «Голубе мій, голубе...».

А. Малишкові були притаманні рідкісний дар поетичного обдарування, палка уява і глибоко народне розуміння краси й добра. Його поезія через це гранично суб'єктивна та емоційна. Кордоцентризм – найхарактерніша її ознака. Латинське *cor, cordis* означає серце, тобто основою людських думок і почуттів є серце, душа, настрій, почуття. Поняття «кордоцентризм» у трактуванні українського філософа ХХ ст. Д. Чижевського набуває основоположного значення, характеризує українську ментальність, навіть течію у філософії. В ліриці А. Малишка, як це спостеріг Д. Павличко, образ серця є наскрізним. Його чуттєві компоненти такі: любов до матері, родини, народу України, її пісні й краси, інших ознак духовності.

Любов до матері дала Малишкові горде відчуття глибин свого народу, звідки поет брав пожиток для росту своєї національної та соціальної свідомості. «Ця любов була, мабуть, найголовнішим джерелом його творчості; вона щоразу повертала йому натхнення і нагадувала, в ім'я чого він працює...» (Малишкові дороги, 1975, 89), – писав Д. Павличко.

До образу матері Андрій Малишко звертався постійно. У ранній поезії митця для ліричного героя мати, як зауважив Д. Павличко, була духовним критерієм життя, його «моральним сонцем». Уже тоді поет зрозумів, що «писати про матір – значить писати про саму суть буття людини і народу» ((Малишкові дороги, 1975, 93). Особливо неповторним майстром слова Малишко став у роки німецько-радянської війни (1941–1945). Митець піднявся до філософських

узагальнень, змалювавши не тільки конкретні риси своєї неньки, а також і образ Ярославни, чиїм ім'ям він назвав рідну матір. Це образ самої Вітчизни, яка впродовж віків просила своїх синів і дочок захистити рідну землю від підступного ворога, зокрема, від фашистського варварства : «Сини мої, де ви, сини» («Мати. Чорна хмара вкриває півнеба з дніпрового краю...», 1943). Згадана поезія є однією з перлин української лірики. Ідентифікуючи образ матері в художньому слові, автор вдається до традиційних національних образів і мотивів безсмертного «Слова про Ігорів похід», розмовних інтонацій та пісенних символів. Матір змальовано крізь призму спогадів, портретних і побутових деталей – свята для адресанта людина у сорочці полотняній, потертій керсетці, старій терновій хустці піднімається на Дніпрову гору і, немов Ярослава, вдивляється вдалину, промовляє до сил природи свої молитви, очікуючи на визволення, яке принесуть їй сини-воїни.

Упродовж подальших життєвих перехресть образ матері в ліриці Андрія Малишка зазнав певної еволюції. Змальовуючи у поетичних текстах риси рідної неньки, митець піднявся до створення ідеального образу матері – через солдатську матір, Ярославну, матір-Україну, до всесвітнього образу матері-Землі (поема «Це було на світанку», 1948).

Поет ідентифікував розмаїту палітру материнських почуттів – журби, смутку, щемливого прощання із сином, коли він вирушав у дорогу життя, залишаючи рідну оселю. Напрочуд ліричний образ матері А. Малишко вцілив у «Пісні про рушник», що здобула всенародного визнання. Спираючись на фольклорні зразки, традиції і звичаї нашого народу, митець яскраво описав до болю щемку сцену : мати проводить сина у великий світ, дарує йому «*на щастя, на долю*» найдорожче – вишиваний рушник. В Україні ще з давніх часів рушник був національною святинєю : він символізував злагоду, благополуччя, кохання, згоду, коли дівчина дарувала рушника коханому, урочисто перев'язувала рушником-наміткою сватів під час заручин, рідних і хресних батьків під час

весілля, в час вінчання молодим його підстиляли під ноги на щастя. Ним прикрашають оселю, стіл перед урочистими подіями тощо. Такий рушник, вишиту сорочку подарувала Андрієві Малишку і його мати, виряджаючи сина на навчання до Києва. Через усе своє життя поет цю хвилюючу подію, що з великою емоційною силою вилилась у «Пісні про рушник».

Однією з маркерних рис архітекτονіки твору є монолог ліричного героя, його сповідальна нарація про найсвятішу людину в світі. В епіцентрі оповіді – образ матері, краса її вчинку й душі. Мати дарує синові український рушник – символ її любові і благословіння. Красу материнської душі поет розкриває через виразні деталі. Вічна трудівниця, вона *«ночей недоспала»*, аби вишити рушник, без якого не бачить щасливої долі для своєї дитини. Стисло, лапідарно виразними епітетами, що мають фольклорну основу, адресант відтворює її портрет : *«І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка, / І засмучені очі хороші, блакитні твої»*.

Свого часу літературознавець С. Барабаш уже акцентував увагу на фольклористичних джерелах поетики ліричного письма А. Малишка (Барабаш, 1990). Проте, як само вони реалізовані у «Пісні про рушник, іще не було сказано. Зауважимо у цьому контексті, що важливу «естетичну функцію фольклоризму» – евфонічну виконує анафоричне «і» (14 рядків із 18), прийом градації, пісенна мелодійність, що ними підсилюється щирість синівських почуттів і велич матері-сподвижниці, якій судилося пережити розлуку із сином, довготривале чекання, а головне – мати вірить у синівську світлу долю. Адже рушник – то даний нею оберіг. З образом матері ліричний герой також пов'язує образ рідної землі. В його уяві постають пастельні просторові краєвиди : *«росяниста доріжка»*, *«зелені луги й солов'їні гаї»*, *«тихий шелест трав»*, *«щебетання дібров»*, які завжди супроводжуватимуть героя життєвими шляхами-перехрестями й викликатимуть

світлі почуття. Тож цілком закономірно, що такий високохудожній твір став народною піснею.

У творчому доробку Малишка є чимало й інших пісень. У роки німецько-радянської війни 1941–1945 рр. бійці співали його «Хусточку червону», згодом зажили слави пісні «Ранки солов'їні», «Стежина», «Білі каштани», «Ми підем, де трави похилі...» (музика П. Майбороди), «Цвітуть осінні, тихі небеса» (музика О. Білаша). Вірші поета поклали на музику Л. Ревуцький, С. Козак, А. Штогаренко, Ю. Мейтус, Г. Майборода.

Лірична творчість А. Малишка по-своєму віддзеркалює його добу. Ідучи непростими життєвими дорогами, митець проніс не дидактичний «посох» співця партійних настанов, а материнський заповіт любові до України, її народу й культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабаш, С. Г. (1990). *Чарівні джерела поезії. Естетичні функції фольклоризму в поезиї А. Малишка*. Вища школа.
2. Нудьга, Г. А. (1989). *Українська пісня в світі*. Музична Україна.
3. Плачинда, Н. Н. (1975). *Малишкові дороги: спогади про А. Малишка*. Дніпро.

Кононенко В. Г.

*Київський національний лінгвістичний університет
(Київ, Україна)*

НЕОЛОГІЗМИ В АРАБСЬКІЙ МОВІ КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПІДХОДІВ

У сучасному мовознавстві проблема неологізмів набуває особливої актуальності у зв'язку з динамічними змінами мовного середовища під впливом глобалізації, технологічного розвитку та інтенсивної міжкультурної комунікації. Неологізми відображають як мовні, так і соціокультурні трансформації, виступаючи своєрідними індикаторами нових явищ, понять і цінностей. Попри значну кількість досліджень, у лінгвістиці відсутнє єдине універсальне